

PARLAMENT EUROPEJSKI

2004



2009

Dokument z posiedzenia

A6-0070/2008

10.3.2008

SPRAWOZDANIE

w sprawie roli wolontariatu w kształtowaniu spójności gospodarczej
i społecznej
2007/2149 (INI)

Komisja Rozwoju Regionalnego

Sprawozdawca: Marian Harkin

PR_INI

SPIS TREŚCI

	Strona
PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO	3
UZASADNIENIE	10
WYNIK GŁOSOWANIA KOŃCOWEGO W KOMISJI	16

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie roli wolontariatu w kształtowaniu spójności gospodarczej i społecznej 2007/2149 (INI)

Parlament Europejski,

- uwzględniając czwarte sprawozdanie w sprawie spójności gospodarczej i społecznej (COM(2007)0273),
- uwzględniając decyzję nr 1904/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiającą program Europa dla Obywateli na rzecz promowania aktywnego obywatelstwa europejskiego na lata 2007–2013¹,
- uwzględniając decyzję nr 1719/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 listopada 2006 r. ustanawiającą program „Młodzież w działaniu” na okres 2007–2013²,
- uwzględniając decyzję Rady 2006/144/WE z dnia 20 lutego 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla rozwoju obszarów wiejskich (okres programowania 2007 – 2013)³,
- uwzględniając decyzję Rady 2006/702/WE z dnia 6 października 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności⁴,
- uwzględniając rezolucję 2006/C 297/02 Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zgromadzonych w Radzie w sprawie realizacji wspólnych celów w zakresie uczestnictwa i informowania młodzieży w celu promowania wśród młodych ludzi aktywnego obywatelstwa europejskiego⁵,
- uwzględniając komunikat Komisji zatytułowany „Działania na rzecz pełnego udziału młodych ludzi w edukacji, zatrudnieniu i społeczeństwie” (COM(2007)0498),
- uwzględniając komunikat Komisji zatytułowany „Demograficzna przyszłość Europy – przekształcić wyzwania w nowe możliwości” (COM(2006)0571),
- uwzględniając zalecenie 2001/613/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie mobilności studentów, osób szkolących się, wolontariuszy, nauczycieli i szkoleniowców w obrębie Wspólnoty⁶,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 13 marca 2007 r. w sprawie społecznej

¹ Dz.U. L 378 z 27.12.2006, str. 32.

² Dz.U. L 327 z 24.11.2006, str. 30.

³ Dz.U. L 55 z 25.02.2006, str. 20.

⁴ Dz.U. L 291 z 21.10.2006, str. 11.

⁵ Dz.U. C 297 z 7.12.2006, str. 6.

⁶ Dz.U. L 215 z 9.8.2001, str. 30.

odpowiedzialności przedsiębiorstw: nowe partnerstwo¹,

- uwzględniając opinię Komitetu Regionów w sprawie wkładu wolontariatu w kształtowanie spójności gospodarczej i społecznej (CdR 254/2007),
 - uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego zatytułowany „Wolontariat: jego rola w społeczeństwie europejskim i jego oddziaływanie” (2006/C 325/13)²,
 - uwzględniając opinię Komitetu Regionów w sprawie roli organizacji wolontariackich - wkład do społeczeństwa europejskiego (98/C 180/10),³
 - uwzględniając art. 158 oraz art. 159 Traktatu WE,
 - uwzględniając art. 45 Regulaminu,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Rozwoju Regionalnego (A6-0070/2008),
- A. mając na uwadze, że według wiarygodnych szacunków ponad 100 mln obywateli UE jest wolontariuszami⁴,
- B. mając na uwadze, wstępne wnioski z wdrażania podręcznika ONZ dotyczącego organizacji non-profit, według których gospodarczy udział tych organizacji w PKB wynosi 5%, a czas prowadzenia działalności wolontariackiej, nawet jeżeli mierzony jest ostrożnie, daje jedną czwartą tej liczby⁵,
- C. mając na uwadze, że wolontariat jest główną siłą pielęgnującą społeczeństwo obywatelskie, wzmacniając jednocześnie solidarność - jedną z fundamentalnych wartości Unii Europejskiej- a także kluczowy składnik wspólnotowych programów rozwoju, szczególnie w tych państwach członkowskich, które wychodzą obecnie z postkomunistycznego okresu przejściowego
- D. mając na uwadze, że niedawno przeprowadzone badanie dotyczących działających w Europie organizacji, w których działają wolontariusze wykazało wysoki poziom wartości dodanej: na każde 1 EUR wydane przez te organizacje na wspieranie wolontariuszy uzyskały one średnio przychód w wysokości od 3 do 8 EUR⁶,
- E. mając na uwadze, że należy w pełni uznać bardzo istotny wkład wolontariatu w budowanie kapitału społecznego,
- F. mając na uwadze, że trwałe finansowanie, a szczególnie finansowanie administracyjne, ma kluczowe znaczenie dla organizacji opartych na wolontariacie i ogólnie dla pracy w ramach wolontariatu;

¹ Dz.U. C 301 E z 13.12.2007, str. 45.

² Dz.U. C 325 z 30.12.2006, str. 46.

³ Dz.U. C 180 z 11.6.1998, str. 57.

⁴ Raport Eurobarometru. *Ocena realiów społecznych*, luty 2007.

⁵ Raport Uniwersytetu im. Johna Hopkina pt.: „Ocena społeczeństwa obywatelskiego i wolontariatu”. wrzesień 2007 r. www.jhu.edu/ccss

⁶ „Działalność wolontariacka”, Instytut ds. badań nad wolontariatem i wolontariatu, Anglia, wrzesień 2007 r.

- G. mając na uwadze, że w niedawnym sprawozdaniu Europejskiej Fundacji na rzecz Warunków Życia i Pracy stwierdzono, że kapitał społeczny jest kluczowym elementem rozwijania strategii politycznych mających na celu wzmocnienie gospodarczego rozwoju obszarów wiejskich¹,
- H. mając na uwadze, że w niedawno przeprowadzonym badaniu w sprawie pomyślnie przeprowadzonego programu dla obszarów wiejskich w Aarhus, jako centralny element przedstawia się fakt, że dla pomyślnego wdrożenia programu zasadnicze znaczenie mieli lokalni mieszkańcy i wysiłek wolontariuszy²,
- I. mając na uwadze, że z wolontariatem wiąże się nie tylko wymierna ekonomiczna wartość, ale także może on prowadzić do znacznych oszczędności dla służb sektora publicznego; mając na uwadze, że, w tym kontekście, ważne jest zagwarantowanie, że działalność wolontariacka stanowi uzupełnienie usług dostarczanych przez służby publiczne, lecz ich nie zastępuje,
- J. mając na uwadze, że wolontariat przyczynia się do osobistego i społecznego rozwoju wolontariuszy i ma pozytywny wpływ na społeczność, na przykład na relacje międzyosobowe,
- K. mając na uwadze, że wolontariusze odgrywają znaczącą rolę w realizacji celu strategii lizbońskiej związanego ze spójnością gospodarczą poprzez przyczynianie się do integracji finansowej, takiej jak regulowane prawnie unie kredytowe, spółdzielnie finansowe typu non-profit prowadzone i kierowane przez zarząd składający się z wolontariuszy,
- L. mając na uwadze, że społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw jest zarówno ważnym bodźcem dla biznesu, jak i stanowi kluczowy element europejskiego modelu społecznego,
- M. mając na uwadze, że wolontariat i trwały rozwój są ze sobą związane,
- N. mając na uwadze, że istotne jest promowanie i wspieranie najlepszych praktyk zarządzania w wolontariacie wśród organizacji, w których działają wolontariusze,
- O. mając na uwadze, że wolontariat prowadzi do bezpośredniego zaangażowania obywateli w rozwój lokalny, dzięki czemu mogą oni odgrywać ważną rolę w rozwijaniu społeczeństwa obywatelskiego i demokracji,
- P. mając na uwadze, że w ww. rezolucji Rady w sprawie aktywnego obywatelstwa Rada zachęca do większego udziału młodych ludzi w życiu obywatelskim, w strukturach uczestnictwa, w pracy wolontariackiej,
- Q. mając na uwadze, że zmiany demograficzne w Europie oznaczają, iż zaistnieje teraz znaczna liczba starszych osób będących potencjalnymi wolontariuszami,
- R. mając na uwadze, że działalność wolontariacka może mieć pozytywny wpływ na ludzkie

¹ Patrz: Mandl I., Oberholzner T. oraz Dörflinger C., Europejska Fundacja na rzecz Warunków Życia i Pracy: <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2007/18/en/1/ef0718en.pdf>

² Vestergaard Poulsen, L. *From Deprived Neighbourhood to Sustainable Community* English Summary. Program Urban II w Aarhus 2002-2007.

zdrowie¹; mając na uwadze, że z korzyści dla zdrowia mogą cieszyć się ludzie w każdym wieku oraz że zjawisko to może pomagać w zapobieganiu chorobom fizycznym i psychicznym,

- S. mając na uwadze, że wolontariat ma do odegrania pewną rolę we wspieraniu inicjatyw związanych z rozwojem lokalnym oraz w ułatwianiu pomyślnego wprowadzania w życie szeregu inicjatyw otrzymujących wsparcie finansowe Wspólnoty, jak np. programy LEADER, INTERREG i PEACE,
1. zachęca państwa członkowskie oraz władze regionalne i lokalne do uznania wagi wolontariatu w promowaniu spójności społecznej i gospodarczej; ponadto zachęca je do partnerskiej pracy wraz z organizacjami wolontariatu i zgodnie z rzetelnymi konsultacjami z sektorem wolontariatu w celu opracowania planów i strategii mających na celu uznanie, docenienie, wsparcie, ułatwienie wolontariatu, a także zachęcanie do niego; wzywa także państwa członkowskie do tworzenia stabilnych i instytucjonalnych ram na rzecz uczestniczenia organizacji pozarządowych w debatach publicznych;
 2. wzywa odpowiednich ekspertów Komisji do uczynienia wyraźnego rozróżnienia na organizacje wolontariackie i organizacje pozarządowe, których działalność nie jest zorganizowana na takiej samej podstawie wolontariackiej, oraz wzywa do przeprowadzenia wszechstronnych badań ogólnoeuropejskich nad charakterem, stopniem i mechanizmami wewnętrznymi uczestnictwa społecznego, w tym nad udziałem wolontariuszy i finansowaniem udzielanym w tym celu;
 3. apeluje do państw członkowskich oraz władz lokalnych i regionalnych o podejmowanie rzeczywistych starań w celu wspomagania organizacji wolontariackich w dostępie do dostatecznego i trwałego finansowania, zarówno do celów, jak i do projektów administracyjnych, bez konieczności wypełniania zbyt wielu formularzy, bez zbędnych przepisów czy biurokracji, ale przy zachowaniu koniecznych środków kontroli wydatkowania pieniędzy publicznych;
 4. wzywa państwa członkowskie oraz władze regionalne i lokalne do wspierania tworzenia w każdej miejscowości usług wolontariackich związanych z pomocą w nagłych przypadkach, aby zapewnić szybką reakcję w razie klęsk żywiołowych i wypadków;
 5. zwraca uwagę Komisji na fakt, że zasada partnerstwa, zapisana zarówno w strategicznych wytycznych Wspólnoty dla polityki rozwoju obszarów wiejskich (okres programowania 2007 - 2013), jak i w strategicznych wytycznych Wspólnoty dotyczących spójności, nie zawsze stosowana jest na poziomie krajowym² i w związku z tym nalega, by Komisja podjęła odpowiednie administracyjne i instytucjonalne kroki w celu zapewnienia, że jej własne strategie polityczne, procedury i zasady postępowania są rzeczywiście respektowane i wdrażane w trakcie konsultacji, negocjacji i dalszych działań w zakresie funduszy strukturalnych;

¹ Patrz: *The Health Benefits of Volunteering - A Review of Recent Research* (Corporation for National and Community Service, 2007 r.)

² Patrz: *Civil Society as a Partner in European Union Structural Funds*. European Citizen Action Service, listopad 2004 r.

6. zaleca, by wszystkie państwa członkowskie regularnie sporządzały „rachunki satelitarne” dla organizacji non-profit i wzywa do włączenia pracy wykonywanej przez wolontariuszy do tych rachunków, tak aby polityczni decydenci, opracowując strategie polityczne, mogli brać pod uwagę organizacje non-profit; wzywa Komisję do rozważenia, w jaki sposób wolontariat mógłby zostać włączony jako kategoria specjalna do statystyk EUROSTATU;
7. zdecydowanie podziela pogląd, zgodnie z którym wolontariat i działalność wolontariacka nie powinny zastępować płatnej pracy;
8. wzywa Komisję do podejmowania działań mających na celu ustanowienie systemu obejmującego wszystkie fundusze Wspólnoty, za pomocą którego działalność wolontariacka może zostać uznana za wkład we współfinansowanie projektów oraz wzywa do opracowania mechanizmów, za pomocą których praca wolontariacka będzie mogła być odpowiednio oszacowana; z zadowoleniem przyjmuje wysiłki niektórych dyrekcji generalnych Komisji zmierzające do przyjęcia bardziej elastycznego podejścia do akceptowania pracy wolontariackiej jako wkładu w dostosowywanie finansowania wspólnotowego w przypadku wspólnie finansowanych projektów;
9. wzywa Komisję do wspierania możliwości dla starszych wolontariuszy oraz do rozwijania programu „Seniorzy w działaniu” na rzecz zwiększania liczby bardzo doświadczonych seniorów pragnących stać się wolontariuszami, który byłby prowadzony równoległe do ww. programu „Młodzież w działaniu”, który uzupełnia program dla seniorów, a ponadto do wspierania szczególnych programów mających na celu promowanie międzypokoleniowej działalności wolontariackiej i mentorstwo;
10. zachęca państwa członkowskie do promowania wolontariatu we wszystkich wspólnotach, zarówno prawdziwych, jak i potencjalnych, jak np. wolontariat rodzinny, czy wolontariat w grupach marginalizowanych społecznie lub wśród grup, w których nie ma tradycji wolontariatu, oraz do zwrócenia dużej uwagi na organizowanie pracy wolontariackiej w sposób gwarantujący, że jest ona możliwa do pogodzenia z życiem rodzinnym i pracą zawodową;
11. zachęca przedsiębiorstwa i inne podmioty sektora prywatnego do finansowanego wspierania inicjatyw promujących i umacniających wolontariat jako przejawu ich strategii na rzecz społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw oraz wzywa państwa członkowskie - w kontekście wolontariatu w przedsiębiorstwach - do dostarczania zachęt dla sektora prywatnego w zakresie finansowania i wspierania sektora wolontariatu, pomagając w ten sposób w przekazywaniu umiejętności i wiedzy specjalistycznej przedsiębiorstwa z sektora prywatnego do sektora publicznego oraz podnosząc jakość życia na szczeblu lokalnym zachęcając do samopomocy w rozwiązywaniu problemów lokalnych;
12. wzywa Komisję do szerszego uznawania wolontariatu za właściwą działalność poprzez którą można zdobywać kwalifikacje i umiejętności za pośrednictwem YOUTHPASS w połączeniu z EUROPASS, przy jednoczesnym zagwarantowaniu, że wolontariat nie jest postrzegany jako dodatek do formalnego szkolenia, ale jako jego uzupełnienie; ponadto wzywa do przyjęcia krajowych i lokalnych środków na rzecz zwiększenia mobilności wolontariuszy;

13. wzywa Komisję i państwa członkowskie do zbadania przyczyn opóźnienia przyjęcia proponowanej Europejskiej Karty Wolontariuszy, która powinna określać rolę organizacji wolontariackich oraz ustanawiać ich prawa i obowiązki; zaleca przygotowywanie corocznych analiz na podstawie oceny środowiska, aby móc dokonać oceny pracy wolontariackiej wykonanej przez państwa członkowskie oraz w ramach specyficznych sektorów i organizacji;
14. zaleca, aby Komisja i państwa członkowskie utworzyły europejską bazę danych dostarczającą podstawowych informacji na temat organizacji wolontariuszy oraz szczegółów na temat najlepszych praktyk, która to baza mogłaby dostarczać pomocnych wytycznych dla ulepszenia systemów wolontariatu;
15. wzywa odpowiednie władze do zagwarantowania, że wolontariusze są we właściwy sposób ubezpieczeni od wypadków i odpowiedzialności cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności wolontariackiej oraz że ubezpieczenie obejmuje także wszelkie uzgodnione wydatki pokrywane przez wolontariuszy w ramach ich działalności;
16. wzywa Komisję, państwa członkowskie oraz władze regionalne i lokalne do promowania wolontariatu poprzez edukację na wszystkich szczeblach, stwarzając okazje do działalności wolontariackiej już w początkowym okresie nauczania szkolnego, tak aby była ona postrzegana jako zwykły wkład w życie społeczności, oraz wzywa do dalszego promowania takiej działalności wśród starszych uczniów, do ułatwiania „prac społecznych”, w ramach których uczniowie pracują z wolontariuszami / grupami różnych społeczności na zasadzie partnerstwa, co stanowi część ich programu nauki/programu studiów wyższych, do zachęcania do łączenia sektora wolontariatu z sektorem nauczania na wszystkich szczeblach oraz do promowania wolontariatu i uznawania uczenia się poprzez wolontariat jako elementu uczenia się przez całe życie;
17. wzywa Komisję do zbadania możliwości utworzenia wspólnotowej podstawy prawnej umożliwiającej zwolnienie organizacji wolontariackich z płacenia podatku VAT od zakupów przeznaczonych na realizację celów organizacji oraz zwolnienie darczyńców z podatku z tytułu darowizn na cele związane z wolontariatem;
18. wzywa państwa członkowskie, aby ustanowiły, przy poszanowaniu zasady pomocniczości, trwałą infrastrukturę dla wolontariatu, która służyłaby rozwiązywaniu takich kwestii, jak podstawowe finansowanie organizacji wolontariackich;
19. zaleca, by rok 2011 został ogłoszony Europejskim Rokiem Wolontariatu;
20. uznaje różnorodność działalności wolontariackiej w państwach członkowskich, lecz pomimo tego zachęca jednak państwa członkowskie oraz władze regionalne i lokalne, aby gdy tylko jest to możliwe, uczyły się od siebie nawzajem za pośrednictwem wymiany najlepszych praktyk;
21. wzywa Komisję do wprowadzenia systemów wspierania na rzecz utworzenia bardziej skutecznych systemów współpracy i sieci między różnymi lokalnymi i regionalnymi organizacjami wolontariuszy oraz do umocnienia międzynarodowych systemów wymiany wolontariuszy, co w niektórych przypadkach przyczyniłoby się do osiągnięcia

milenijnych celów rozwoju; w szczególności wzywa do opracowania programów na rzecz wspierania pobudzania działalności wolontariackiej w państwach członkowskich, w których działalność ta kojarzona jest z akcjami o charakterze obowiązkowym;

22. zaleca promowanie transgranicznych projektów w dziedzinie wolontariatu;
23. wzywa Komisję do zrozumienia sytuacji wolontariuszy we wszystkich sferach polityki i ustawodawstwa;
24. wzywa stosowne zainteresowane podmioty lokalne i regionalne, organizacje wolontariuszy i media do dostarczenia obywatelom odpowiednich informacji na temat możliwości działania w ramach wolontariatu, wraz z odpowiednimi szkoleniami, ze szczególnym naciskiem na najwrażliwsze i znajdujące się na marginesie grupy społeczne oraz na potrzeby regionów oddalonych i niedostępnych;
25. wzywa Komisję, aby obok planu D dla demokracji, dialogu i debaty uruchomiła plan W dla waloryzacji, walidacji i zapewnienia widoczności wolontariuszy (ang. Plan V - Valuing, Validating and ensuring Visibility of Volunteers);
26. zwraca się do Komisji o dokonanie przeglądu swojej polityki wizowej wobec osób z krajów trzecich uczestniczących w uznanych programach UE w zakresie działalności wolontariackiej, w celu wprowadzenia bardziej liberalnego systemu wizowego, w szczególności w stosunku do wolontariuszy pochodzących z państw sąsiadujących z UE;
27. zobowiązuje swojego Przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, rządów i parlamentom państw członkowskich, europejskiemu Komitetowi Regionów oraz Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu.

UZASADNIENIE

Wprowadzenie

Wolontariat wnosi bezcenny wkład w życie społeczeństwa. Zaangażowanie w działalność wolontariacką stanowi konkretny wyraz demokracji uczestniczącej, istnieje silny związek pomiędzy wolontariatem a aktywnym obywatelstwem.

Działalność wolontariacka odbywa się w większości na poziomie lokalnym i regionalnym, a partnerstwo jest kluczowym instrumentem dla zapewnienia znaczącego udziału grup wolontariackich. Synergie wytworzone poprzez prawdziwe partnerstwo są źródłem prawdziwej wartości dodanej we wszystkich uzyskanych rezultatach. W rzeczy samej zasada partnerstwa jest bardzo jasno wyrażona w rozporządzeniu ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności¹.

Na szczeblu lokalnym i regionalnym działalność wolontariacka sprzyja zaangażowaniu lokalnych podmiotów, którzy stają się odpowiedzialni poprzez udział, zaangażowanie i działanie. To przyjęcie odpowiedzialności wpływa na wzrost pewności siebie i motywacji, w kontekście regionalnym natomiast może w znacznym stopniu przyczynić się do budowania tożsamości regionalnej.

Na szczeblu krajowym odpowiedzialność ta może zmienić stosunki między obywatelem i państwem z relacji klient – opiekun na takie, w których dzięki zbiorowemu działaniu obywatel ma do odegrania znaczącą rolę we wnoszeniu pozytywnego wkładu w życie społeczności. Warto odnotować fakt, że takie wyniki, mimo iż zwykle odbierane są jako pozytywne, nie zawsze spotykają się z przychylnością „sprawujących władzę”. Istnieje szereg przyczyn takiej sytuacji, zwłaszcza fakt, że procedury uczestnictwa mogą być postrzegane jako podważanie status quo i mogą niekiedy okazać się niepożądane. Niedawne badanie przeprowadzone przez Europejską Akcję Obywatelską (ECAS) w sprawie zaangażowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego w ośmiu nowych państwach członkowskich przedstawia sytuację w zakresie partnerstwa jako niesatysfakcjonującą². Problem tej „Iluzji włączenia” (*Illusion of Inclusion*)³ musi zostać podjęty, jeżeli zasada partnerstwa, popierana przez wszystkie instytucje UE, ma być przestrzegana. W rzeczy samej, biała księga na temat sprawowania rządów w Europie⁴ opowiada się za „silniejszym zaangażowaniem ludności i

¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999. Art. 9. Dz.U. L 210 z 11.7.2006, str. 38.

² Patrz: Harvey, B. July 2004. *The illusion of inclusion*. Dostęp organizacji pozarządowych do funduszy strukturalnych w nowych państwach członkowskich Europy Wschodniej i Środkowej. Sprawozdanie dla Europejskiej Akcji Obywatelskiej.

³ Patrz: Harvey, B. July 2004. *The illusion of inclusion*. Dostęp organizacji pozarządowych do funduszy strukturalnych w nowych państwach członkowskich Europy Wschodniej i Środkowej. Sprawozdanie dla Europejskiej Akcji Obywatelskiej.

⁴ Patrz: Biała Księga Komisji na temat sprawowania rządów w Europie COM(2001) 428 wersja ostateczna, Bruksela, 25.7.2001. str. 11, 3.1.

organizacji obywatelskich w demokrację lokalną” w ramach wielostronnego partnerstwa.¹ Dla wielu osób uczestnictwo w organizacjach wolontariackich może być ich jedynym doświadczeniem związanych z demokratycznym procesem poza zwykłym kontekstem wyborów², a odpowiednie władze powinny sprzyjać temu zaangażowaniu.

Według komunikatu Komisji w sprawie wspierania roli organizacji wolontariackich szacuje się, że w UE 15 od jednej trzeciej do połowy społeczeństwa angażuje się w jakiś rodzaj działalności wolontariackiej³, a w EU 27 ponad 100 mln obywateli⁴ zaangażowanych jest w działalność wolontariacką, przy czym ilość i rodzaje działań różnią się w poszczególnych państwach członkowskich. Zatem na szczeblu europejskim promowanie wolontariatu za pomocą wspólnotowych strategii politycznych oraz wsparcie wolontariatu poprzez wykorzystanie funduszy europejskich, a także uznanie działalności wolontariackiej na szczeblu europejskim i zaangażowanie w nią pomoże ustanowić bezpośrednie więzi między obywatelami, ich społecznościami i UE.

Jednym z największych wyzwań stojących przed nami jest zarządzanie procesem globalizacji w szczególności w przypadku gdy z perspektywy obywateli decyzje mające wpływ na ich przyszłość podejmowane są z daleka od nich oraz w przypadku wrażenia braku kontroli lub posiadania bardzo niewielkiej kontroli nad rozwojem światowych wydarzeń. Działalność wolontariacka może być postrzegana jako antidotum na niektóre negatywne skutki globalizacji, dzięki któremu obywatele są nie tylko konsumentami, ale mogą również działać jako katalizator, wpływając na lokalne inicjatywy służące polepszeniu otoczenia gospodarczego i podwyższeniu jakości życia własnej społeczności. W ten sposób mogą oni propagować poczucie przynależności do miejsca i poczucie więzi. Wolontariusze mogą także zwiększać wartość pozytywnych skutków globalizacji, np. angażując się w e-wolontariat lub wolontariat wirtualny. Wirtualny wolontariat oznacza działalność wolontariacką prowadzoną w całości lub w części przez Internet. Umożliwia on działalność wolontariacką osobom, które z powodu ograniczeń czasowych, osobistych preferencji, niepełnosprawności lub obowiązków domowych nie mogą lub nie chcą zajmować się wolontariatem w określonym miejscu. Wolontariusze, którzy wyjeżdżają za granicę w celu podejmowania działalności wolontariackiej znacznie przyczyniają się do międzykulturowego dialogu i zrozumienia, podobnie jak imigranci, którzy są wolontariuszami w swoich „nowych” społecznościach.

Na poziomie indywidualnym działalność wolontariacka wzmacnia poczucie własnej wartości, a także poczucie więzi z innymi. Wolontariat jest prawdopodobnie naszą najcenniejszą formą „energii odnawialnej”.

Definicja

Dla potrzeb niniejszego sprawozdania wolontariat będzie definiowany w oparciu o następujące kryteria:

¹ Harvey, B. July 2004. *The illusion of inclusion*. Dostęp organizacji pozarządowych do funduszy strukturalnych w nowych państwach członkowskich Europy Wschodniej i Środkowej. Sprawozdanie dla Europejskiej Akcji Obywatelskiej.

² Patrz: Komunikat Komisji w sprawie w sprawie promowania roli organizacji i fundacji ochotniczych w Europie. (1997)

³ Patrz: Komunikat Komisji w sprawie w sprawie promowania roli organizacji i fundacji ochotniczych w Europie. (1997), str. 4

⁴ Patrz: Raport Eurobarometru. *Ocena realiów społecznych* (luty 2007)

- 1) działalność wolontariacka nie jest podejmowana za wynagrodzeniem, tzn. odbywa się bez wynagrodzenia;
- 2) dana osoba podejmuje ją z własnej, nieprzymuszonej woli;
- 3) przynosi korzyści osobom trzecim, spoza kręgu rodziny i znajomych;
- 4) jest dostępna dla wszystkich.

Istnieje szereg różnych typów działalności wolontariackiej, które obejmują pomoc wzajemną i/lub samopomoc, filantropię lub służbę innym, prowadzenie kampanii i udzielanie poparcia oraz udział i samorządność¹.

Europejski wolontariat jest szczególnym rodzajem wolontariatu i jest wspierany przez Komisję Europejską poprzez program „Młodzież w działaniu” na lata 2007-2013. Umożliwia on młodzieży wyrażanie swojego osobistego zaangażowania poprzez pełnoetatową i niewynagradzaną działalność wolontariacką w innym państwie UE lub poza nią.

Kapitał społeczny

Nie zawsze, ale jednak w bardzo wielu przypadkach działalność wolontariacka odgrywa znaczną rolę w tworzeniu kapitału społecznego. Wolontariat działa często jako katalizator w ramach działalności stowarzyszeń i tym samym buduje kapitał społeczny, zwłaszcza na obszarach wiejskich lub obszarach znajdujących się w niekorzystnej sytuacji gospodarczej. Kapitał społeczny, choć trudny do zdefiniowania, obejmuje na pewno następujące elementy: zaufanie, współpraca, dzielenie się, sieci społeczne, dzielenie wspólnych norm zachowania, poczucie zaangażowania i przynależności. Kapitał społeczny to ukryte zasoby, których źródłem są relacje w danej grupie oraz relacje pomiędzy grupami.

W dokumencie na temat kapitału społecznego - „Brakująca więź” (*The Missing Link*) zwrócono uwagę na fakt, że „naturalny kapitał, fizyczny lub wytworzony oraz kapitał ludzki, jest tradycyjnie postrzegany jako bogactwo narodów, a także jako podstawa wzrostu gospodarczego i rozwoju. Dzisiaj uznaje się, że te trzy rodzaje kapitału jedynie częściowo determinują proces wzrostu gospodarczego, ponieważ nie obejmują sposobu, w który podmioty gospodarcze wzajemnie na siebie oddziałują lub organizują się w celu generowania wzrostu i rozwoju. Brakującą więzią jest kapitał społeczny.”²

Wolontariat, jako nieodłączna część kapitału społecznego, odgrywa ważną rolę w zmniejszaniu nierówności gospodarczych³. W opracowaniu zatytułowanym „Kapitał społeczny w analizach europejskich wartości”⁴, sformułowano wniosek, że „kapitał społeczny w kontekście aktywnej działalności wolontariackiej jest pozytywnie związany z regionalnym wzrostem gospodarczym”. Podobnie w „Badaniu nierówności społeczno-ekonomicznych między regionami UE” autorstwa Daniela Moucque’a⁵ stwierdzono, że kapitał społeczny

¹ *Ocena wolontariatu. Przewodnik praktyczny*. Sektor niezależny i wolontariusze Narodów Zjednoczonych.

² Grootaert, C. *Social Capital: The Missing Link*. Dokument roboczy nr 3 w sprawie inicjatywy dotyczącej kapitału społecznego. Bank Światowy (kwiecień 1998).

³ Patrz: Zak i Knack - *Zaufanie i wzrost*.

Patrz: Badanie Fukuyamy na temat zaufania, (1995)

Patrz: Knack i Keefer (1995,1997) Dokument w sprawie kapitału społecznego.

Patrz: Sonja Mikkelsen, Manager, program Urban II Aarhus, Dania *A model for developing deprived neighbourhoods*”.

⁴ Patrz: Ton Van Schaik, Uniwersytet Tilburg, *Kapitał społeczny w analizach europejskich wartości*.

⁵ Daniel Moucque pracuje w Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej w Komisji Europejskiej. Był redaktorem szóstego sprawozdania okresowego i jednym ze współautorów pierwszego sprawozdania w sprawie

stanowi istotny czynnik zmniejszania nierówności między regionami UE.

Wkład wolontariatu w spójność społeczną

Działalność wolontariacka wspiera cele lizbońskie poprzez:

1) Promowanie zdolności do zatrudnienia

Wolontariat odgrywa ważną rolę w zdobywaniu umiejętności oraz zwiększaniu zdolności do zatrudnienia. Wolontariusze zdobywają bardzo szeroki zakres umiejętności i kompetencji. W opinii Komisji, wyrażonej w jej najnowszym komunikacie w sprawie działań na rzecz pełnego udziału młodych ludzi w edukacji, zatrudnieniu i społeczeństwie¹, wolontariat jest cennym doświadczeniem, umożliwiającym młodym ludziom zdobywanie umiejętności w drodze nieformalnego uczenia się, a także ułatwiającym im przejście od nauki do pracy. Ponadto, w konkluzjach wiosennego posiedzenia Rady Europejskiej w 2005 r. stwierdzono, że „szersze przyjęcie celów agendy lizbońskiej w terenie jest konieczne i wymaga zaangażowania regionalnych i lokalnych podmiotów i partnerów społecznych”. Podkreślono w nich również, że strategiczne wytyczne² uznają wagę tego zaangażowania. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że chociaż wolontariat stanowi ważny instrument zwiększania szans na zatrudnienie, nie zastępuje płatnego zatrudnienia. Wolontariat jest również środkiem uczenia się przez całe życie.

Dzięki wolontariatowi najbardziej narażone grupy społeczne uzyskują możliwość przekształcenia swojego życia, aktywnego zaangażowania się w społeczeństwie oraz dzięki zdobytym umiejętnościom i kompetencjom, dostępu do lepiej płatnej pracy lub wznowienia edukacji.

2) Promowanie integracji społecznej

Jako nieformalny i pozaformalny sposób uczenia się wolontariat oferuje prawdziwe możliwości osobom wykluczonym z oficjalnego systemu edukacji, a także długotrwale bezrobotnym. Dostępne dane wskazują na to, że osoby angażujące się w działalność wolontariacką w mniejszym stopniu narażone są na bezrobocie³. Biorąc pod uwagę, że niemal co szósty młody człowiek w UE przedwcześnie kończy naukę szkolną, a jedna czwarta pełnoletniej młodzieży (w wieku 25-29 lat) nie ukończyła szkoły ponadgimnazjalnej⁴, umiejętności zdobyte przez wolontariuszy mogą okazać się niezwykle cenne dla zapewnienia dostępu do zatrudnienia i promowania integracji społecznej.

Wartość ekonomiczna wolontariatu

Jak wynika z raportu Uniwersytetu im. Johna Hopkinsa „Ocena społeczeństwa

spójności.

¹ COM(2007) 498.

² Decyzja Rady nr 2006/702/WE z dnia 6 października 2006 r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności. Punkt 7 preambuły. Dz.U. L291/12

³ Raport końcowy Zgromadzenia Ogólnego CEV, które odbyło się 23/03/07 w Paryżu we Francji.

⁴ COM(2007) 498.

obywatelskiego i wolontariatu”, opublikowanego dnia 25 września 2007 r.¹, w wielu krajach sektor organizacji non-profit wnosi do produktu krajowego brutto prawie tyle samo co branża budowlana i finansowa, a dwa razy tyle, co sektor przedsiębiorstw użyteczności publicznej. Oznacza to, że w badanych krajach odpowiada on za 5-7% PKB. Takie wnioski wynikają z danych przedstawionych przez oficjalne instytucje statystyczne ośmiu krajów (Australii, Belgii, Kanady, Czech, Francji, Japonii, Nowej Zelandii i Stanów Zjednoczonych). Warto zauważyć, że dwadzieścia dalszych krajów, tak uprzemysłowionych, jak i rozwijających się, zobowiązało się do wydania takich rachunków satelitarnych, a jeszcze kilka innych ma rozpocząć wdrażanie. Jest to wyraźna oznaka tego, że coraz więcej krajów uznaje znaczenie włączenia działalności wolontariackiej do rachunków narodowych.

Wkład wolontariatu w spójność społeczną

Wolontariat odgrywa ważną rolę we wspieraniu spójności społecznej. Na poziomie europejskim wolontariat jest przełożeniem na praktykę takich europejskich wartości, jak solidarność, spójność społeczna i integracja społeczna. Zaangażowanie w działalność wolontariacką umożliwia ludziom odzyskanie poczucia sensu i odpowiedzialności, a także ładu w ich życiu.

Wolontariat międzypokoleniowy

Działalność wolontariacka zwiększa łączność młodzieży z ich społecznością. Poprzez przyznanie młodym ludziom odpowiedzialności umożliwia się im zrobienie czegoś dla nich samych. Osoby starsze działające w ramach wolontariatu mogą wnieść wkład w oparciu o swoje doświadczenie i wiedzę fachową. Z uwagi na zmiany demograficzne wolontariat starszych osób to olbrzymie zasoby niewykorzystanego potencjału, który znajduje się w naszych społecznościach. Angażowanie się młodzieży i osób starszych w lokalną działalność sprawia, że wolontariat jest sposobem na zbliżenie do siebie pokoleń, dzięki któremu młodzież i osoby starsze mogą się od siebie nawzajem uczyć i dzięki któremu wzrasta wzajemne zrozumienie.

Wolontariat w podzielonych społecznościach

W Irlandii Północnej wolontariusze, w wielu przypadkach wspierani przez środki finansowe z PEACE lub INTEREG, odegrali kluczową rolę w pojednaniu i budowaniu pokoju. Wolontariusze wywodzący się z różnych tradycji społecznych i politycznych oraz mający różne korzenie religijne współpracowali przy konkretnych projektach i dzięki tej działalności pomogli odbudować więzi zaufania między podzielonymi społecznościami. Podobne rezultaty zostały osiągnięte na Cyprze i w państwach bałtyckich.

Wolontariat może promować integrację i dialog międzykulturowy

¹ Raport Uniwersytetu im. Johna Hopkinsa „Ocena społeczeństwa obywatelskiego i wolontariatu”. Wrzesień 2007. www.jhu.edu/ccss

Wolontariat ułatwia imigrantom i obywatelom państw trzecich zaangażowanie się w życie lokalnej społeczności. Ułatwia także dialog międzykulturowy i wymianę doświadczeń i może być instrumentem, dzięki któremu młodzi ludzie będący wolontariuszami za granicą zdobywają pozytywne doświadczenie różnorodności i w ten sposób przyczyniają się do zapobiegania dyskryminacji i uprzedzeniom.

Wolontariusze przyczyniają się bezpośrednio do rozwoju kulturalnego

Działalność wolontariacka gwarantuje coraz większą liczbę możliwości wyrazu i udziału w kulturze.

Uwagi końcowe

W Parlamencie Europejskim nasza rola powinna polegać na tym, aby tam gdzie jest to tylko możliwe, powiększać wartość pozytywnych działań, które prowadzone są już w państwach członkowskich. Musimy zapewnić, by wspólnotowe strategie polityczne były przestrzegane, tak aby tworzyć synergie, które będą źródłem wartości dodanej.

Powinniśmy wspierać rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz demokracji uczestniczącej, ułatwiając tym samym obywatelom uczestnictwo w tym procesie i w konsekwencji nadając prawdziwe znaczenie celowi zbliżenia Europy do jej obywateli. Promowanie, wspieranie i ułatwianie wolontariatu i działań wolontariackich, wraz ze wzrostem kapitału społecznego, będzie bezcennym narzędziem w dążeniu do osiągnięcia tego rezultatu.

WYNIK GŁOSOWANIA KOŃCOWEGO W KOMISJI

Data przyjęcia	27.2.2008
Wynik głosowania końcowego	+ : 51 - : 0 0 : 1
Posłowie obecni podczas głosowania końcowego	Alfonso Andria, Emmanouil Angelakas, Stavros Arnautakis, Elspeth Attwooll, Rolf Berend, Jana Bobošíková, Victor Boștinaru, Antonio De Blasio, Petru Filip, Gerardo Galeote, Iratxe García Pérez, Eugenijus Gentvilas, Pedro Guerreiro, Gábor Harangozó, Marian Harkin, Jim Higgins, Mieczysław Edmund Janowski, Rumiana Jeleva, Gisela Kallenbach, Tunne Kelam, Evgeni Kirilov, Miloš Koterec, Constanze Angela Krehl, Jamila Madeira, Mario Mantovani, Sérgio Marques, Miroslav Mikolášik, James Nicholson, Jan Olbrycht, Maria Petre, Markus Pieper, Pierre Pribetich, Wojciech Roszkowski, Elisabeth Schroedter, Grażyna Staniszewska, Catherine Stihler, Dimitar Stoyanov, Margie Sudre, Andrzej Jan Szejna, Lambert van Nistelrooij, Oldřich Vlasák
Zastępca(y) obecny(i) podczas głosowania końcowego	Brigitte Douay, Den Dover, Emanuel Jardim Fernandes, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Vladko Todorov Panayotov, Zita Pleštinská, Miloslav Ransdorf, László Surján, Iuliu Winkler
Zastępca(y) (art. 178 ust. 2) obecny(i) podczas głosowania końcowego	Janelly Fourtou, Zdzisław Zbigniew Podkański